

УКРАЇНА

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

вул. Смоленська, 19, м. Київ, 03057, тел./факс:(044)277-30-47,тел. 454-48-27

18.09.2016 № 9348/18.4.217-16
на № _____

**Ічнянська районна рада
Чернігівської області**

*Пл. Шевченка, 1, м. Ічня, Ічнянський район,
Чернігівська обл., 16703*

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), розглянула лист звернення Ічнянської районної ради Чернігівської області від 19.07.2016 № 01-17/244, надісланий листом Адміністрації Президента України від 05.08.2016 № 03-01/2334, і в межах компетенції повідомляє.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19 Конституції України).

Згідно із Законом України "Про державне регулювання у сфері комунальних послуг" та Положенням про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженим Указом Президента України від 10.09.2014 № 715 (далі – Положення про НКРЕКП), НКРЕКП, відповідно до покладених на неї завдань, встановлює тарифи на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання, послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРЕКП.

НКРЕКП у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, актами Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, а також Положенням про НКРЕКП.

Щодо цін на природний газ для побутових споживачів

З 01 жовтня 2015 року введено в дію Закон України "Про ринок природного газу" (далі – Закон), відповідно до частини другої статті 12 якого постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

Відповідно до частини першої статті 11 Закону, з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України.

РАЙОННА РАДА
EX № 449/01*17
DATA 16.09.2016

Так, 01 жовтня 2015 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 758, якою затвердив Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період) (далі – Положення).

Пунктом 5 Положення визначено, що ПАТ "Укргазвидобування" зобов'язане до 01 квітня 2017 року щомісяця здійснювати продаж природного газу власного видобутку НАК "Нафтогаз України", а НАК "Нафтогаз України" зобов'язана придбавати природний газ, видобутий ПАТ "Укргазвидобування", зокрема, для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів та виробників теплової енергії, відповідно до цього Положення за цінами, на умовах та у порядку, що визначаються пунктами 6-8 цього Положення.

Інші суб'єкти господарювання, що провадять діяльність із видобутку природного газу, в тому числі учасники угод про спільну діяльність, що були укладені до набрання чинності цим Положенням, мають право добровільно взяти на себе зобов'язання, передбачене абзацом першим цього пункту. У такому випадку до зазначених суб'єктів господарювання застосовуються відповідні норми цього Положення.

Разом з тим, пунктом 6 Положення (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.2016 № 315) визначено, що НАК "Нафтогаз України" з 01 травня 2016 р. по 31 березня 2017 р. (включно) придбає природний газ відповідно до абзаців першого та третього пункту 5 цього Положення за ціною, визначеною на рівні 4849 гривень за 1000 куб. метрів (без урахування податку на додану вартість), що у відповідному випадку збільшується на тариф на послуги з транспортування природного газу в точці входу до газотранспортної системи.

При цьому Положенням передбачено, що у разі недостатності ресурсу природного газу власного видобутку для забезпечення потреб побутових споживачів та виробників теплової енергії спрямовуються обсяги імпортованого газу.

Відповідно до пункту 13 Положення (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.2016 № 315) встановлено, що з 1 травня 2016 р. по 31 березня 2017 р. (включно) діє гранична роздрібна ціна на природний газ для побутових споживачів у розмірі 6,879 гривні за 1 куб. метр.

Крім цього, відповідно до пункту 16 Положення (із змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.2016 № 315) НАК "Нафтогаз України" у період з 1 травня 2016 р. по 31 березня 2017 р. (включно) постачає природний газ виробникам теплової енергії за регульованою ціною (без урахування тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, а також податків та зборів, що включаються до вартості природного газу, відповідно до Податкового кодексу України) з метою надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню в розмірі 4942 гривні за 1000 куб. метрів.

Слід зазначити, що відповідно до пункту 18 Положення Міненерговугілля оприлюднює всю інформацію щодо розрахунку визначених цим Положенням цін, а також іншу інформацію стосовно поступового приведення цін на природний газ для побутових споживачів та виробників теплової енергії до ринкового рівня на власному офіційному веб-сайті.

Таким чином, у зв'язку з введенням в дію Закону, з 1 жовтня 2015 року НКРЕКП не має повноважень щодо встановлення цін на природний газ, зокрема для побутових споживачів та виробників теплової енергії для виробництва теплової енергії для надання населенню послуг з опалення та постачання гарячої води.

Щодо тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та водовідведення і послуги з централізованого опалення і централізованого постачання гарячої води

Відповідно до статті 2 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" державна політика у сфері житлово-комунальних послуг базується на принципах забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги, на умовах самофінансування та досягнення рівня економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво, а також регулювання цін/тарифів на житлово-комунальні послуги.

Встановлення економічно обґрунтованих тарифів на теплову енергію, послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води, централізоване водопостачання та водовідведення на рівні, який покриває всі витрати в собівартості цих послуг, є вимогою законів України "Про ціни та ціноутворення", "Про теплопостачання", "Про житлово-комунальні послуги", "Про питну воду та питне водопостачання", "Про державне регулювання у сфері комунальних послуг".

Зокрема статтею 10 Закону України "Про державне регулювання у сфері комунальних послуг", статтею 31 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" та статтею 20 Закону України "Про теплопостачання" визначено, що тарифи на комунальні послуги суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках повинні забезпечувати відшкодування всіх економічно обґрунтованих планованих витрат на їх виробництво з урахуванням планованого прибутку. Встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги нижче розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво не допускається.

Разом з тим, відповідно до статті 15 Закону України "Про теплопостачання" державне регулювання діяльності у сфері теплопостачання провадиться, зокрема, у формі регулювання тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії з урахуванням змін цін на енергоносії та інших витрат. Статтею 31 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" визначено, що у разі зміни протягом строку дії цін/тарифів обсягу окремих складових економічно обґрунтованих витрат з причин, які не залежать від виконавця/виробника, зокрема, збільшення або зменшення податків і зборів, мінімальної заробітної плати, орендної плати та амортизаційних відрахувань, підвищення або зниження цін на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси, виконавці/виробники проводять коригування встановлених цін/тарифів на житлово-комунальні послуги і подають на затвердження до органу, уповноваженого здійснювати встановлення таких цін/тарифів.

З початку 2016 року Урядом України та Верховною Радою України було прийнято ряд змін до чинного законодавства України, які, разом з ціновими коливаннями (змінami) на ринку природного газу, суттєво вплинули на рівень тарифів на теплову енергію.

Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2016 року № 315 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2015 р. № 758" з 1 травня 2016 року ціна, за якою НАК "Нафтогаз України" постачає природний газ для виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню встановлена на рівні 4942 грн за 1000 куб. метрів (без ПДВ). З урахуванням тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу ціна природного газу становить 5674,7 грн за 1000 куб. метрів (без ПДВ).

Зокрема, Законом України "Про Державний бюджет України на 2016 рік" встановлено у 2016 році мінімальну заробітну плату у місячному розмірі на рівні з 1 січня – 1378 грн, з 1 травня - 1450 грн, з 1 грудня – 1550 грн.

Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році" внесені зміни до частини п'ятої статті 8 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", відповідно до яких для платників податків з 1 січня 2016 року зменшено розмір ЄСВ до 22 %.

Водночас, слід зауважити, що рівень тарифів на теплову енергію безпосередньо залежить від ціни природного газу, а до складу структури тарифів на централізоване опалення та *централізоване постачання гарячої води включається собівартість теплової енергії*, врахована у встановлених тарифах на теплову енергію для потреб населення. Так, питома вага витрат на паливо у собівартості теплової енергії для потреб населення (у діючих з 01.07.2016 тарифах) складає близько 84 %, витрат на оплату праці з нарахуваннями – 7 %, витрат на електроенергію – 5 %, решти витрат собівартості – 4 %.

У зв'язку із прийняттям Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України протягом 2016 року змін до чинного законодавства, які мали суттєвий вплив на рівень тарифів на теплову енергію, та з метою приведення витрат на паливо, електроенергію, покупну теплову енергію, собівартості виробництва теплової енергії власних ТЕЦ, ТЕС, КГУ, АЕС, витрат на оплату праці з відрахуваннями на соціальні заходи у структурі тарифів на теплову енергію у відповідність до встановлених законодавством норм, НКРЕКП на відкритому засіданні 5 травня 2016 року прийнято рішення, зокрема про схвалення та оприлюднення на офіційному сайті НКРЕКП тарифів зі структурою:

- на теплову енергію для потреб населення;
- на послуги з централізованого опалення і централізованого постачання гарячої води, що надаються населенню.

Після оприлюднення відповідно до частини третьої статті 15 Закону України "Про доступ до публічної інформації" схвалені 05.05.2016 тарифи на теплову енергію для потреб населення та на послуги з централізованого опалення і централізованого постачання гарячої води, що надаються населенню, було затверджено на відкритому засіданні НКРЕКП 09.06.2016.

Зокрема, тарифи на послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, що надаються населенню, затверджені постановою НКРЕКП від 09.06.2016 № 1101 "Про внесення змін до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 31 березня 2015 року № 1171" (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 23.06.2016 за № 887/29017) набрали чинності з 01.07.2016, з дня їх офіційного опублікування в Єдиному повному офіційному періодичному виданні нормативно-правових актів України "Офіційний вісник України" від 01.07.2016 № 49.

Тарифи на *централізоване водопостачання та водовідведення* у свою чергу безпосередньо залежать від тарифів на електричну енергію, цін на матеріально-технічні ресурси, рівня мінімальної заробітної плати, податків. Враховуючи, що вартість складових постійно зростає з незалежних від підприємств водопостачання та водовідведення причин, надання споживачам послуг за тарифами, які не відшкодовують фактичних витрат підприємств, призводить перш за все, до обмеженості коштів підприємств для здійснення розрахунків за спожиті енергоносії,

виплати заробітної плати працівникам, придбання реагентів, сплати податків та обов'язкових платежів до бюджету. Як наслідок, погіршується фінансово-економічний стан підприємств, що призводить до відключення підприємств від електропостачання, зниження якості послуг та відсутності води, підвищення аварійності об'єктів водопостачання та водовідведення.

Приведення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення до економічно обґрунтованого рівня є об'єктивним та необхідним заходом для належного функціонування підприємств водопостачання та водовідведення, що забезпечують споживачів питною водою.

Водночас повідомляємо, що рішення органів місцевого самоврядування, які відповідно до вимог Законів України "Про житлово-комунальні послуги", "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про теплопостачання" наділені повноваженнями, зокрема щодо затвердження норм споживання та якості житлово-комунальних послуг, погодження інвестиційних програм, погодження температурних графіків роботи теплових мереж, розгляд і узгодження планів підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснення яких може викликати негативні соціальні, демографічні, екологічні та інші наслідки, підготовка до них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів, мають безпосередній вплив на показники структури тарифів на теплову енергію і послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води й відповідно розмір самого тарифу.

Щодо тарифів на електричну енергію

Законом України "Про електроенергетику" передбачено ринкове формування тарифів на електричну енергію. НКРЕКП здійснює регулювання цін (тарифів) на товари (послуги) суб'єктів природних монополій в паливно-енергетичному комплексі України, керуючись принципами, визначеними чинним законодавством, головним з яких є принцип балансу економічних інтересів споживачів та виробників, їх товарів і послуг, та забезпечення повного відшкодування споживачем економічно обґрунтованих витрат на виробництво, передачу та постачання електричної енергії.

Тарифи на електроенергію, що відпускається населенню, затверджені постановою НКРЕКП від 26.02.2015 № 220 "Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню", зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 02 березня 2015 за № 231/26676.

Відповідно до *Порядку розрахунку роздрібного тарифу на електричну енергію*, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2011 року № 869, *Тимчасової методики розрахунку роздрібного тарифу на спожиту електроенергію, тарифу на передачу електроенергії місцевими (локальними) електромережами та тарифу на постачання електроенергії*, затвердженої постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 06 травня 1998 року № 564, та Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом (далі – Умови та Правила), затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 13 червня 1996 року № 15/1, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 08 серпня 1996 року за № 433/1458, роздрібний тариф (у тому числі економічно обґрунтований тариф на електроенергію для населення), за яким споживач оплачує спожиту електричну енергію, складається із:

- закупівельної ціни електричної енергії на оптовому ринку електричної енергії та/або у безпосередніх виробників електричної енергії;

- тарифу на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами відповідного класу напруги ліцензіата з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, на території ліцензованої діяльності якого перебуває споживач;
- складової, яка забезпечує покриття витрат з постачання електричної енергії (тариф на постачання);
- нормативних технологічних витрат у місцевих (локальних) електричних мережах.

Тарифи на передачу та постачання електричної енергії формуються відповідно до Тимчасової методики розрахунку роздрібного тарифу на спожиту електроенергію, тарифу на передачу електроенергії місцевими (локальними) електромережами та тарифу на постачання електроенергії, затвердженої постановою НКРЕ від 06.05.1998 № 564.

Тарифи на передачу та постачання електричної енергії для кожної енергопостачальної компанії різні і залежать від багатьох факторів, а саме: структури та стану електричних мереж, витрат електроенергії в мережах, структури та обсягів споживання електроенергії, площі території, що обслуговується тощо.

Технологічні витрати в мережі розраховуються та затверджуються відповідно до Положення про порядок подання, визначення та затвердження економічних коефіцієнтів нормативних технологічних витрат електроенергії, затвердженого постановою НКРЕ від 15.08.2013 № 1110.

Оптова ринкова ціна на електроенергію визначається як середньозважена величина вартості закупівлі електричної енергії від усіх виробників, що продають електричну енергію в Оптовий ринок, витрат на диспетчеризацію та утримання магістральних та міждержавних електромереж, витрат на забезпечення функціонування ОРЕ та ряду додаткових загальнодержавних витрат (збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на теплову та електричну енергію, компенсація пільгових тарифів для деяких категорій споживачів, у першу чергу населення, тощо).

Слід зазначити, що питома вага оптової ринкової ціни на електричну енергію (далі – ОРЦ) в структурі роздрібних тарифів складає більше 80%, рівень якої залежить передусім від фактору **зміни цін на первинні енергоносії** – ядерне паливо, вугілля, природний газ, мазут. При цьому, має місце значна залежність від зовнішніх джерел постачання: 100% закупівель ядерного палива, 75% газу. ОРЦ формується щомісячно на Оптовому ринку електроенергії відповідно до обсягів продажу та ціни вироблення електроенергії генеруючими компаніями ТЕС, АЕС, ГЕС, ТЕЦ, ВЕС, а також враховує зміни цін на первинні енергоносії і затверджується НКРЕКП щомісяця (*довідково: оптова ринкова ціна у серпні 2016 року становить 163 коп./кВт·год (з ПДВ)*).

Тарифи на електричну енергію для побутових споживачів (населення) згідно з діючими законодавчими актами фіксовані та однакові на всій території України.

Внаслідок цього, тарифи на електроенергію для населення станом на 01.08.2016 відшкодовують лише 33,6 % ринкового рівня тарифу.

Різниця в тарифах для населення між фіксованими та ринковими рівнями компенсується енергопостачальним компаніям через механізм дотацій за рахунок промисловості, залізничного транспорту, бюджетних організацій та інших споживачів, які сплачують більше за електроенергію майже на 30%. Таким чином, відбувається перехресне субсидування населення за рахунок інших споживачів.

Отже, пріоритетним завданням вдосконалення державної тарифної політики в електроенергетиці є приведення тарифів на електричну енергію для населення та інших споживачів, для яких застосовуються тарифи на електроенергію для населення, до економічно обґрунтованого рівня.

Варто зазначити, що відповідно до підпункту 2 пункту 2 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про засади функціонування ринку електричної енергії України" Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, має до 1 січня 2015 року здійснити необхідні заходи для застосування ринкових цін на електричну енергію для всіх категорій споживачів, крім визначених груп побутових споживачів, крім того, відповідно до підпункту 1 пункту 2 Кабінет Міністрів України має до 1 липня 2017 року визначити групи побутових споживачів, ціни на електричну енергію для яких регулюються Комісією.

Разом з тим, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Верховної Ради України 14 квітня 2016 року № 1099-VIII, передбачено ліквідацію перехресного субсидіювання, забезпечення прозорості встановлення тарифів та ефективної системи надання адресних субсидій.

Крім того, слід зазначити, що інформацію щодо обґрунтування підвищення тарифів на електроенергію для населення та їх структуру можна подивитись на сайті НКРЕКП: www.nerc.gov.ua у розділі "Електроенергія" => "Населення".

З огляду на викладене, НКРЕКП *реалізує свої повноваження* щодо встановлення економічно обґрунтованих тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та водовідведення та на послуги з централізованого опалення і централізованого постачання гарячої води для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках, *відповідно до вимог чинного законодавства*, зокрема законів України "Про природні монополії", "Про житлово-комунальні послуги", "Про державне регулювання у сфері комунальних послуг", "Про питну воду та питне водопостачання", "Про теплопостачання" та у межах повноважень, наданих Положенням.

Щодо встановлення мораторію на підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги

Частиною першою статті 2 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" визначено, що державна тарифна політика у сфері житлово-комунальних послуг базується, зокрема на принципах забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги, на умовах самофінансування та досягнення рівня економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво; регулювання цін/тарифів на житлово-комунальні послуги з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку, природних особливостей відповідного регіону та технічних можливостей.

Згідно із Законом України "Про ціни і ціноутворення" (частини друга і четверта статті 12, стаття 15) державні регульовані ціни/тарифи на товари/послуги мають бути економічно обґрунтованими (забезпечувати їх відповідність витратам на виробництво/надання товарів/послуг і прибутком) та містити інвестиційну складову.

Як вже зазначалося, встановлення державних регульованих цін/тарифів в розмірі, нижчому від їх економічно обґрунтованого розміру, без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів не допускається і може бути оскаржено у судовому порядку.

Таким чином, запровадження мораторію потребуватиме залучення коштів державного та місцевих бюджетів на відшкодування суб'єктам господарювання різниці між зафіксованими на цей період цінами (тарифами) та розміром економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) послуг.

Крім того, слід зауважити, що Верховною Радою України двічі приймалися закони України щодо запровадження мораторію на підвищення тарифів на житлово-

комунальні послуги для населення. Водночас згідно з рішеннями Конституційного Суду України від 02.03.1999 № 2-рп/99 і від 10.02.2000 № 2-рп/2000, Закон України "Про тимчасову заборону підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги та послуги громадського транспорту, що надаються громадянам України" від 23.07.1998 № 5 та частина друга статті 5 Закону України "Про ціни і ціноутворення" від 03.12.1990 № 507 в редакції Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про ціни і ціноутворення" від 17.03.1999 № 495 визнані такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) та втратили чинність з дня ухвалення зазначених рішень.

Член Комісії

Б. Циганенко